

МИСТЕЦТВОЗНАВЧІ НАУКИ**Крістіна Васильєва**

викладач кафедри образотворчого мистецтва та дизайну

Житомирський державний університет імені Івана Франка,
аспірант

Київський національний університет технологій та дизайну

**ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНЕ МИСТЕЦТВО ЯК СИМБІОЗ ЕСТЕТИКИ
І ФУНКЦІОНАЛЬНОСТІ В СУЧАСНОМУ ДИЗАЙНІ**

Анотація: У статті досліджено роль декоративно-прикладного мистецтва, як ключового фактора у формуванні естетично-функціонального простору сучасного дизайну. Особливу увагу приділено народному орнаменту й декоративним розписам як способам художнього осмислення предметного світу, збереження культурної пам'яті та трансформації традиційних елементів у контексті інноваційного підходу. Виділено головні тенденції адаптації орнаментальних структур у предметному, інтер'єрному та графічному дизайні, а також охарактеризовано функції орнаменту як засобу ідентичності, декору та концептуального сенсу.

Ключові слова: декоративно-прикладне мистецтво, дизайн, орнамент, культурна ідентичність, традиції.

Сучасний дизайн як багатогранне явище дедалі частіше звертається до джерел традиційної художньої культури, у цьому контексті декоративно-прикладне мистецтво, зокрема його орнаментальні елементи та декоративні розписи, стають своєрідним містком між історичною спадщиною та новаторськими пошуками візуальних рішень. Зростає важливість гармонійного поєднання традиційних елементів із інноваційними рішеннями, що відповідають потребам сучасної людини. Дизайнер формує продукт, який інтегрує цінності

різних культурних і часових вимірів та відгукується на індивідуальні й суспільні потреби, створюючи нову цілісність у предметно-просторовому середовищі¹. Створення предметно-просторового середовища за участі елементів декоративно-прикладного мистецтва дозволяє не лише зберігати естетичну привабливість об'єктів, а й наділяти їх функціональною доцільністю, що є ключовим критерієм якісного дизайну. У цьому симбіозі розкривається потенціал інтеграції художніх засобів, випробуваних часом, у середовище сучасного візуального мислення.

Український дизайн є важливим аспектом культурної самоідентифікації та виявляється як творчий вираз національного характеру, уособлення традицій, та водночас, інноваційний внесок у глобальний дизайнерський контекст². Професор В. Даниленко пише: «Дотепер Україна не ставила й сьогодні не ставить завдання творення “українського дизайну”, вдовольняючись наявністю “дизайну на теренах України”. Професіонали, які працюють на близькому до світового рівні у ділянці висококваліфікованих повторювань західних дизайнерських надбань, не мають бажання до творення явища “український дизайн” і ніколи не переймалися думкою про виявлення в дизайнерському творі національної ідентичності»³. Проте, наразі митці та дизайнери активно переосмислюють потенціал народного мистецтва, особливо орнаменту, як ключового елементу, для формування візуальної складової власних проєктів. Спостерігається тенденція до локалізації, що проявляється у впровадженні автентичних орнаментальних мотивів у конструктивні та декоративні рішення побутових предметів; використовуються стилізовані фрагменти розпису на посуді, меблях та освітлювальних приладах, що дозволяє орнаменту виконувати не лише естетичну функцію, але й надавати об'єктам унікальної ідентичності, що

¹ Бондар І. Етнодизайн як форма збереження образів народного мистецтва в умовах глобалізації. Деміург: ідеї, технології, перспективи дизайну. 2020. Т. 3, № 2. С. 192–201.

² Масловська М. Інтеграція українських орнаментальних мотивів в сучасний вебдизайн. «Традиції та нові наукові стратегії у Центральній та Східній Європі»: Матеріали до VII Міжнар. науково-практ. конф., м. Київ, 28–29 черв. 2024 р. С. 22–25.

³ Даниленко В. Майбутнє європейського дизайну: Чехія, Польща, Україна / В. Я. Даниленко: Харків: Колорит, 2007: 197 с.: іл.

корелює з певною культурною традицією. У графічному дизайні орнамент трансформується у мову символів, використовується для стилізації логотипів, пакування, айдентики культурних і туристичних проєктів, він слугує засобом візуального кодування автентичності, забезпечує впізнаваність бренду та посилює емоційне сприйняття продукту або сервісу. У всіх цих напрямках декоративні елементи не лише прикрашають, а виконують функції знакової, смислової, естетичної та комунікативної природи, що забезпечує його цінність у сучасному дизайнерському дискурсі.

У різних регіонах України декоративний розпис набув локальних рис, відображаючи етнокультурні особливості. Наприклад, петриківський розпис став визнаним символом української декоративної культури, увібравши в себе принципи ритмізації, симетрії, локального кольору та стилізованих рослинних мотивів. Саме ці якості є надзвичайно привабливими для сучасного дизайну, котрий прагне зберегти баланс між декоративністю та цілісністю форми. Застосування декоративного розпису у дизайні меблів, елементів інтер'єру, текстилю, а також у візуальних комунікаціях (зокрема у брендингу, упаковці, поліграфіці) свідчить про його універсальність та адаптивність до різних матеріальних носіїв. Стилiзація традиційного орнаменту дозволяє впроваджувати його в актуальні дизайнерські рішення, при цьому не втрачаючи первинного змістового навантаження. Одним із прикладів декоративних розписів в дизайні є використання петриківського розпису у брендовому оформленні компаній, як-от сувенірна продукція "Укрпошти" та їх серія поштових марок (мал. 1). У цих проєктах стилізовані квіткові мотиви отримують більш лаконічне трактування, із збереженням основних ознак (локальний колір, ритміка, симетрія), що дозволяє їм органічно співіснувати з сучасною типографікою й графічною композицією. У сфері предметного дизайну декоративні розписи часто переносяться на меблі, посуд, текстиль за допомогою цифрового друку, гравірування чи ручного розпису майстрами народної

творчості. Так, дизайнерські студії Gunia Project (мал.2)⁴, та OLK Manufactory (мал. 3)⁵, переосмислюють народну орнаментику через мінімалістичні форми й стриману палітру, зберігаючи при цьому образну виразність. Така стилізація дозволяє не лише актуалізувати традиції, а й формувати унікальну візуальну ідентичність українського дизайну на глобальному ринку.

Мал 1. Поштові марки «Петриківський розпис»

Мал 2. Хустки від Gunia Project

⁴ Gunia Бренд виняткових речей URL: <https://guniaproject.com.ua/>. (дата звернення 13.05.2025)

⁵ OLK Manufactory. URL: <https://olk-manufactory.com/>. (дата звернення 13.05.2025).

Мал 3. Аксесуари OLK Manufactory

Декоративні розписи та орнаменти стають дедалі популярнішими в дизайні інтер'єрів, набуваючи форми великих декоративних панно, трафаретного розпису стін, текстильного оздоблення, розпису керамічної плитки та елементів витинанок. У такому вигляді декоративні елементи розписів та орнаментів стають композиційними акцентами, формують емоційну атмосферу, яка може візуально збільшити приміщення, або підкреслити певні архітектурні елементи. Завдяки своїй символічній глибині та семантичному наповненню, етнічні елементи відображають ідеї гармонії, спадковості та єднання з природою. Орнаментальні структури, що є основою багатьох видів декоративно-прикладного мистецтва, володіють значним семантичним потенціалом. Вони функціонують не лише як декоративні елементи, але й як носії знакових, символічних та структурно-композиційних моделей, що визначають художню мову національного дизайну. У сучасній дизайнерській практиці спостерігається тенденція до активного переосмислення традиційних орнаментальних структур. Що проявляється у трансформаціях стилістики, способів відтворення, масштабування та матеріалізації. Застосування інноваційних технологій, зокрема цифрової графіки, 3D-друку та лазерного гравіювання, дозволяє інтегрувати етнічні мотиви в новітні форми та матеріали, розширюючи горизонти дизайнерських експериментів, зберігаючи при цьому змістовну цілісність. Прикладом є використання стилізованих фрагментів самчиківського та поліського розпису у розробці фірмового стилю, елементів вебдизайну та сувенірної продукції, що поєднує автентичність та технологічну майстерність. Такий підхід сприяє не лише популяризації, але й відродженню національного

мистецтва в сучасному культурному просторі. Декоративний розпис виконує роль художнього коду, який зчитується на рівні форми, стилістики, кольорової палітри та композиційної логіки. У практиці сучасного дизайну дедалі більше об'єктів поєднують декоративні елементи з раціональним конструюванням. Так, наприклад, оздоблення фасадів будівель за мотивами народного орнаменту стає не лише естетичним акцентом, а й частиною архітектурного образу, що взаємодіє з простором, історичним контекстом, локальною ідентичністю.

Звернення до декоративних розписів у процесі створення дизайнерських рішень сприяє формуванню нових наративів ідентичності, збереженню культурної спадщини, а також впровадженню концептів сталого розвитку та художнього різноманіття в сучасному візуальному середовищі. У цьому контексті декоративно-прикладне мистецтво постає не лише як спадок, а як повноцінний і дієвий учасник сучасного художньо-проектного процесу.